

Belgie: správné uspořádání a národnostní problematika

KLÁRA SELTENHOFFEROVÁ

Dějiny Belgie jsou těsně spjaty s dějinami sousedního Nizozemska a Lucemburska. Jako tyto země i Belgie trpěla sousedstvím s evropskými mocnostmi – Německem a Francií.

V 1. století př. n. l. vytvořili Římané jižně od Říma provincii zvanou po zdejších kmenu Belgů Belgica. Římané jim vnutili latinský jazyk a kulturu.

V 5. století n. l. byla Belgica okupována germánskými dobyvateli – Franky. Francké osídlení bylo nejhustší na severu. Zde francký dialekt, který tvoří základ současné holandštiny (vlámštiny) nahradil lidovou latinu, z níž se později vyvinula francouzština.

Království Franků se stalo centrem karolínské říše, která dosáhla svého největšího rozmachu za vlády Karla I. Velikého (742–814). Roku 925 však bylo území, které představuje dnešní Belgie, rozděleno mezi německou a francouzskou říši. Většina francouzsky mluvícího jihu, který byl částí lotrinského vévodství, se dostala pod nadvládu Svaté říše římské. Většina nizozemsky mluvícího severu připadla Francii. V 11. a 12. století na území dnešní Belgie vznikla samostatná hrabství Brabant, Flandry, Henegavsko aj.

V letech 1364–1477 vládli Nizozemí mocní burgundští vévodové, a v důsledku toho byla oblast zatažena do dlouhých a urputných bojů mezi Francií a Anglií známých jako stoletá válka (1331–1453). Po smrti posledního burgundského vévody, Karla Smělého (1433–1477) v bitvě u Nancy připadlo Nizozemí sňatkem Karlovy dcery Marie Burgundské (1457–1482) s rakouským Maxmiliánem I. (1459–1519) Habsburkům. Roku 1504 zdědil jejich syn Filip I. Sličný (1477–1536) španělskou korunu, čímž se vytvořilo spojení mezi Rakouskem, Španělskem a Nizozemím. Protestanský vůdce princ Vilém Oranžský (1533–1584) usiloval o nezávislost pro celé Španělské Nizozemí, ale jižní provincie (Belgie) zůstaly katolicismu a španělské vládě věrné. V roce 1579 protestantská severní provincie uzavřely Utrechtskou unii a posléze pod Vilémovým vedením vyhlásily nezávislé Spojené provincie nizozemské.

Belgie pak ztratila další území v třicetileté válce (1618–1648). V roce 1700, kdy zemřel Karel II. (1661–1700), poslední ze španělských Habsburků, padla zbývající část území nakrátko do francouzských rukou. Oblast byla posléze okupována Holanďany a Angličany za války o dědictví španělské (1702–1713), než byla v roce 1748 znovu obnovena rakouská vláda. Za habsburské císařovny Marie Terezie (1717–1780) přinesla modernizace zemědělství novou prosperitu a podnítila rozvoj nových průmyslových odvětví. V tomto období byly vybudovány silnice a vodní cesty. Avšak r. 1792 vypukla válka mezi revoluční

Francií a Rakouskem. V červnu 1794 Francouzi Rakušany porazili a Belgie byla Francií anektována.

Po Napoleonově porážce v roce 1815 u belgického Waterloo (v Brabantsku jižně od Bruselu) spojil vídeňský kongres Belgie s Nizozemskem. Konfliktní zájmy a odlišná vyznání ale vedly k nepokojům. Po zvolení vévody Leopolda ze sasko-coburského rodu (1790–1865) prvním panovníkem nového království vyhlásila Belgie roku 1830 nezávislost. Ve snaze vytvořit z Belgie koloniální mocnost získal král Leopold II. (1835–1909) roku 1885 rozsáhlé oblasti Konga ve střední Africe; v roce 1908 se tato oblast stala Belgickým Kongem. Kongo přineslo Leopoldovi velké zisky z produkce kaučuku. Utrpení afrických dělníků pod jhem zámořských kolonizátorů přerostlo dokonce v mezinárodní skandál. Když Německo v červenci 1914 přepadlo Lucembursko, požádalo Belgie o průchod pro svá vojska. Když Belgičané odmítli, Německo okamžitě na Belgie zaútočilo. Byla okupována většina země a na belgické půdě se odehrála řada krvavých bitev první světové války (1914–1918). Za války přepadly belgické síly z Konga Rvandu – Urundi v Německé východní Africe. V roce 1930 rozdělila belgická vláda pod tlakem rostoucího vlámského národního hnutí na francouzsky a vlámsky hovořící oblasti. V květnu 1940 začala další německá okupace. Když do Belgie v srpnu 1944 konečně vstoupili spojenci, zabránili odbojářům Němcům zničit antverpský přístav, který pak sloužil jako životně důležitá základna pro postup spojenců na německé území král Leopold III., jehož poválečná vláda byla značně nepopulární, odstoupil v roce 1951 ve prospěch svého syna, Baudouina I. (1930–1993). V roce 1960 poskytla Belgie nezávislost Kongu (nyní Zair) a roce 1962 i Rvandě – Urundi (nyní Rvanda a Burundi). V roce 1980 byla Valonsku a Vlámku poskytnuta částečně autonomie. Brusel a okolí tvoří samostatnou dvojjazyčnou oblast. Od roku 1948 tvořila Belgie s Nizozemskem a Lucemburskem celní od roku 1960 hospodářskou unii Benelux. Ve volbách roku 1991 se prosadili do parlamentu vlámské extrémní nacionalisté a od roku 1993 je Belgie federací.

Oficiální název je Belgické království, které má rozlohu 30 527,9 km². Úředními jazyky jsou nizozemština, francouzština a němčina. Státním a vládním uspořádáním se Belgie řadí mezi konstituční monarchie. Hlavou státu je belgický král, který však má jen reprezentativní úlohu a formálně jmenuje vedoucího většinové strany ministerským předsedou. Parlament se skládá ze dvou komor. Senátu (181 členů) a Poslanecké sněmovny (212 členů). Belgická federace se skládá ze 3 společenství, rozdělených podle jazykového principu: Vlamského společenství, Valonsko-bruselské federace a Německojazyčného společenství. Podle těchto tří částí se však Belgie oficiálně územně nerozděluje. Podle územního principu je Belgie členěna na: Vlámko (Flandry), Valonsko a Brusel. Ty tvoří 10 provincií a 19 městských částí.

Provincie Vlámška s provinčními městy: 1. Antverpy (Antverpy), 2. Vlámský Brabant (Lovaň), 3. Východní Flandry (Gent), 4. Západní Flandry (Bruggy), 5. Limburk (Hasselt). Provincie Valonska s provinčními městy: 6. Valonský Brabant (Wawre), 7. Henegavsko (Mons), 8. Luty (Luty), 9. Lucemburk (Arlon), 10. Namur (Namur). Bruselskou oblast tvoří hlavní město Belgie Brusel (Bruxelles, Brussel) a dalších 18 obcí. Označení Brusel se často používá pro celý region s více než milionem obyvatel. Je hlavním městem nejen Belgie, ale i Flander a bývá pokládán také za hlavní město Evropy. Je totiž sídlem NATO a některých institucí Evropské unie. Centrálu v Bruselu má Evropská komise a Rada Evropské unie, zasedají tu i výbory Evropského parlamentu a sídlí zde Výbor regionů a Hospodářský a sociální výbor. Další velká města Belgie: Charleroi, Liege, Leuven, La louviere, Aalst.

Regiony i společenství mají své vlastní legislativní orgány – parlamenty (či rady) a vlastní exekutivy, tedy vlády. Vlámský region i Vlámské společenství mají jak parlament, tak vládu společnou. Valonský region má vlastní parlament i vládu, stejně tak i Francouzské (frankofonní) společenství. Vlastní parlament (radu) a vládu má i germanofonní společenství a Region Brusel. V Belgii tak zároveň působí 6 vlád – federální, vlámská, Valonského regionu, Regionu Brusel, Frankofonního společenství a Germanofonního společenství. Stejně tak 6 parlamentů – Federální parlament Belgie, Vlámský parlament, parlament Valonského regionu, Regionu Brusel, Frankofonního společenství a Germanofonního společenství.

Belgie se vyznačuje vysokou hustotou zalidnění a to 342 obyvatel na km². Nejvyšší hustotu zalidnění má oblast známá jako „vlámský diamant“, kterou vymezují města Brusel, Antverpy, Gent a Leuven. Nejnižší hustotu osídlení najdeme v Ardenách. Belgie má velmi vysokou míru urbanizace – ve městech žije 97,2 % obyvatel (2005). Více než polovina z 11 094 850 obyvatel (k 1. 1. 2012) jsou Vlámové, žijí většinou v severních provinciích a hovoří vlámsčinou, která je prakticky totožná s holandsčinou. Francouzsky mluvící Valoni v jižních a východních provinciích tvoří většinu zbytku. Malý počet německy mluvících obyvatel žije v řídce obydlené oblasti při německých hranicích. Významné jsou menšiny Italů, Marokánců, Turků a Francouzů. Milionová aglomerace Bruselu je dvojjazyčnou oblastí. Převážná většina Belgičanů jsou katolíci (zhruba ¾). Avšak je tu i zlomek protestantů a rostoucí muslimská menšina. Imigranti v roce 2010 tvořily 13,9% celkové populace.

Kromě vyhrocených sporů mezi Vlámky a Valony, které jsou dány historickými, sociálními i politickými rozdíly, je Belgie k ostatním přistěhovaleckým skupinám velmi tolerantní a snášenlivá. Tento fakt podporuje i nákladná sociální péče, která se snaží o jejich lepší adaptaci do společnosti.

Po skončení druhé světové války Belgie ovlivňoval velký příliv migrantů z bývalých belgických kolonií v Africe, a také ze středomořské oblasti a oblasti východní Evropy, kteří zde hledali lepší ekonomické a politické podmínky. Na multietnicitě Belgie, a zejména hlavním městě Bruselu, se také významně podílejí členové různých evropských států, kteří zde pracují v centrálních organizacích Evropské unie, která má v hlavním městě své sídlo.

Díky rozličným menšinám, které v Belгии žijí, vznikají také sociální problémy, kterým musí Belgie čelit. Ne všichni příslušníci disponují potřebnou odbornou kvalifikací a ovládají jazyk v odpovídající míře, a také ani nemají potřebné finanční prostředky. Mezi sociálně slabými skupinami existuje také značná kriminalita. Další problémy vznikají mezi skupinami s různým náboženským vyznáním¹.

Seznam literatury a zdrojů

Encyklopedie Zeměpis světa. V Praze: Columbus, 2002

Evropský cestovní průvodce: pro obchod a turistiku. 1. vyd. Dubicko: INFOA, 2005

Belgie – základní informace o teritoriu, BussinesInfo.cz, zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Správní členění Belgie. *Belgie* [online]. [cit. 2014-05-09]. Dostupné z: <http://www.belgie.cz/spravni-cleneni-belgie/>

Obyvatelstvo Belgie. *Belgičané* [online]. [cit. 2014-05-21]. Dostupné z: <http://www.belgicane.cz/obyvatelstvo-belgie>

¹ Obyvatelstvo Belgie. *Belgičané* [online]. [cit. 2014-05-21]. Dostupné z: <http://www.belgicane.cz/obyvatelstvo-belgie>